

**ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ОБРАЗУ ОСОБИСТОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА ЗАСОБАМИ АРТ-ПЕДАГОГІКИ**

REFERENCES

1. Mukha, A. (2004). *Kompozytory Ukrainy ta ukraïnskoi diaspory* [Composers of Ukraine and the Ukrainian Diaspora]. Kyiv, 2004, 352 p. [in Ukrainian].
2. Klyn, V.L. (1980). *Ukraïnska radianska fortepianna muzyka* [Ukrainian Soviet piano music]. Kyiv, 314 p. [in Ukrainian].
3. Hrynychuk, I. & Horbach, O. (Ed.). (2013). *Fortepianna miniatura ukraïnskykh kompozytoriv (druha polovyna XX – pochatok XXI stolit)* [Piano music in miniature by Ukrainian composers (the second half of the XX – the beginning of the XXI century)]. *Navchalno-metodychnyi posibnyk*. Ternopil: Aston, 96 p. [in Ukrainian].
4. Hrynychuk, I. & Horbach, O. (Ed.). (2015). *Fortepianni tvory ukraïnskykh kompozytoriv: navchalnyi posibnyk* [The piano works by Ukrainian composers: the educational book]. Ternopil, Aston, 96 p. [in Ukrainian].
5. Hrynychuk, I. & Horbach, O. (Ed.). (2016). *Fortepianni tvory ukraïnskykh kompozytoriv: navchalnyi posibnyk* [The piano works by Ukrainian composers: the educational book]. Ternopil: Aston, 96 p. [in Ukrainian].
6. Hrynychuk, I. & Horbach, O. (Ed.). (2016). *Fortepianni tvory ukraïnskykh kompozytoriv: navchalnyi posibnyk* [The piano works by Ukrainian composers: the educational book]. Vol.4, Ternopil: Aston, 116 p. [in Ukrainian].
7. Hrynychuk, I. & Horbach, O. (Ed.). (2017). *Fortepianni tvory ukraïnskykh kompozytoriv: navchalnyi posibnyk* [The piano works by Ukrainian composers: the educational book]. Vol.5, Ternopil: Aston, 126 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 05.05.2017

УДК 378.147

*Анна Пермінова, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки методики та менеджменту освіти
Української інженерно-педагогічної академії, м. Харків*

**ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ОБРАЗУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО
ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА ЗАСОБАМИ АРТ-ПЕДАГОГІКИ**

У статті розглянуто актуальність, особливості, структуру, мету та очікуваний результат кожного етапу впровадження арт-педагогічних методів та засобів під час виховної роботи у тренінговій формі з майбутніми інженерами-педагогами різноманітного профілю. Використання яких призведе до формування уявлення про позитивний образ особистісного майбутнього студента, майбутнього інженера-педагога різноманітного профілю, уміння виявляти причинно-наслідкові зв'язки особистого життя й будувати образ свого майбутнього, корегування особистісного емоційного стану.

Ключові слова: арт-педагогіка, методи, засоби, виховний захід, тренінг, інженер-педагог різноманітного профілю.

Літ. 7.

*Анна Перминова, кандидат педагогических наук,
доцент кафедры педагогики методики и менеджмента образования
Украинской инженерно-педагогической академии, г. Харьков*

**ФОРМИРОВАНИЕ ПОЛОЖИТЕЛЬНОГО ОБРАЗА ЛИЧНОСТИ БУДУЩЕГО
ИНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА СРЕДСТВАМИ АРТ-ПЕДАГОГИКИ**

В статье рассмотрены актуальность, особенности, структуру, цели и ожидаемый результат каждого этапа внедрения арт-педагогических методов и средств во время воспитательного мероприятия в тренинговой форме с будущими инженерами-педагогами различного профиля. Использование, которых приведет к формированию представления о положительном образе личностного будущего студента, будущего инженера-педагога широкого профиля, умение выявлять причинно-следственные связи личной жизни и построения образа своего будущего, корректировка личностного эмоционального состояния.

Ключевые слова: арт-педагогика, методы, средства, воспитательное мероприятие, тренинг, инженер-педагог широкого профиля.

*Anna Perminova, Ph. D. (Pedagogy), Associate Professor of the Pedagogy
and Methods of Educational Management Department
Ukrainian Engineering Pedagogical Academy, Kharkiv*

**THE FORMATION OF POSITIVE IMAGE OF PERSONALITY OF THE FUTURE
ENGINEER-TEACHER BY MEANS OF ART PEDAGOGY**

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ОБРАЗУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА ЗАСОБАМИ АРТ-ПЕДАГОГІКИ

At the present stage of the system of higher education, there is a transition from a higher education institution, ideological outlook, to the University, aimed at all-round development of student, creating the conditions suitable for self-realization, self-development, achieving success in the process of training and education that requires from the teacher new orientation on the personality of the students through the introduction of innovations, in particular tools of the art of pedagogy. The Art Pedagogy and General Pedagogy have a common ultimate goal – to help the student to learn how to understand themselves and live in harmony with the surrounding society, to learn to know the laws of beauty and morality in the world. The main feature of this innovation is attention to the individuality of student and to the personality as a whole, and to the individuality and personality of the teacher. The necessity of innovative development of education in conditions of modernization became apparent: no innovative breakthrough in the application of educational technology it is impossible to obtain fundamentally new quality level of education.

The article considers the relevance, features, structure, purpose and expected result of each step (the organizational phase: the introduction-mainstreaming issues and motivation; the expected results. The main stage: the implementation exercises; finding ways of solving problems. The final stage: the results of training and evaluation.) the introduction of the art teaching methods and tools during the educational do in the form of a training of future engineers-teachers of various fields. The using of which will lead to the formation of the positive personal image of future student, a future engineer-teacher of wide profile, the ability to identify causal ties in the personal life, and build the image of the future, adjustment personal emotional state.

Keywords: *the art education, the methods, means, an educational event, a training, the engineering educator of wide profile.*

Постановка проблеми. Вітчизняні і зарубіжні дослідники в галузі педагогіки мистецтва стверджують, що малювання навіть без будь-якого втручання викладача і психолога – могутній засіб самовираження, що допомагає студентам самоідентифікуватися і забезпечує шлях для прояву почуттів. Малюючи, студент вчиться пізнавати світ, а значить щось пізнавати і відкривати в самому собі. Образи мистецтва впливають на внутрішні ресурси студента і благотворно впливають на розвиток його творчих можливостей. За допомогою образотворчої діяльності реалізується потреба студента виразити себе. Вчені стверджують, що образотворча діяльність має не тільки творчий, але й психопрофілактичний і корекційний характер. Для вирішення цих проблем використовують арт-педагогічні методи та засоби.

Таким чином арт-педагогіка може бути використана в системі підготовки майбутніх інженерів-педагогів і готова виступати в якості одного із засобів формування позитивного ставлення до життя, до світу, людей і самого себе.

Арт-педагогіка має спільні цілі з педагогікою, які спрямовані на морально-етичне, естетичне, комунікативне виховання особистості і сприяють її соціалізації за допомогою мистецтва. Психологи і педагоги, викладачі вважають, що потужний емоційний заряд, який студенти отримують на виховних заходах засобами арт-педагогіки, активізує їх особистий досвід та є рівносильним придбання нових життєстверджуючих знань.

“Арт”, про який піде мова, є не мистецтвом, а технологією використання художніх засобів і прийомів у системі виховної роботи. Результат цієї діяльності – не твори мистецтва, а

особистісний продукт художньої діяльності, який розкриває форми почуттів і думок студента, що розвивається. “Вічні проблеми” життя – добро і зло, любов і байдужість, краса, мудрість, шляхетність, реалізуються в графічній або живописній формі. І при цьому арт-педагогіка проголошує, що людина важливіша, ніж мистецтво [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідники В. Анісімов, Л. Уфимцева, Н. Осіпова, В. Ананьєва, Г. Залеський розглядають артпедагогіку як новий напрям педагогічної науки, що базується, як мінімум, на трьох галузях наукового знання: педагогіки, мистецтва, психології. На їх переконання, арт-педагогіка розглядає взаємодію педагогіки й мистецтва в корекційно спрямованому процесі формування художньої культури. Зміст артпедагогіки полягає в її виховній функції, вона впливає на морально-етичні, естетичні, комунікативно-рефлексивні основи особистості і сприяє соціокультурній адаптації за допомогою мистецтва. Варто наголосити, що арт-педагогіка враховує рівною мірою досягнення наукової думки й досвід мистецтва, інтелект людини та її почуття, рефлексію й діяльність, органічно сполучає тілесність і духовність. Вона є саме тією методологічною базою, яка вирішує виховні й психокорекційні завдання [2].

Л. Лебедева підкреслює недопустимість заміни терміну “арт-терапія” на “арт-педагогіку”, так само, як терміну “арт-терапевт” на “арт-педагог”, оскільки, по-перше, втрачається суть первинного поняття, по-друге, феномени, описані названими поняттями, існують і розвиваються незалежно один від одного. Арт-педагог вирішує завдання навчання образотворчого мистецтва і художнього

виховання дітей. Схожість термінів “арт-педагогіка” і “арт-терапія” простежується тільки в першій частині понять – арт – “художнє”, синонім мистецтва. Друга частина визначає відмінність: терапія – напрям медицини, лікувальна дія; педагогіка – галузь наукового знання, наука про навчання, виховання і розвиток, а в спеціальній освіті – і корекції [2].

Н. Сергеева розглядає артпедагогіку як новий науковий напрям, що вивчає природу, закономірності, принципи, механізми залучення мистецтва до вирішення різноманітних педагогічних завдань [2].

О. Сметаніна говорить про “арт-педагогіку” як про “психопедагогіку мистецтва”, як про галузь педагогічної науки, що займається пошуком ефективних підходів до організації художніх видів діяльності, спрямованої на формування цілісного світогляду і особистісно-сміслових орієнтацій як внутрішньої умови морально-естетичного самовдосконалення і подальшого духовно-морального розвитку з орієнтацією на “маяки” вищих цінностей життя [2].

Дослідження у галузі художньої педагогіки та досвід роботи з використанням арт-терапії представлені в працях Г. Бурковського, Р. Хайкіна, О. Карабанової, О. Копитіна, Л. Лебедевої та інших. Сучасні дослідження в галузі спеціальної психології й педагогіки підкреслюють позитивний вплив мистецтва на дітей з різними проблемами у розвитку (О. Медведєва, І. Левченко, Л. Комісарова, Т. Добровольська) [2].

Мета статті розглянути особливості та етапи впровадження методів та засобів арт-педагогіки під час проведення виховного заходу у вигляді тренінгу для майбутніх інженерів-педагогів різноманітного профілю, тим самим сприяючи формуванню умінь щодо визначення та корегування власного емоційного стану, формування особистісного позитивного майбутнього студента.

Виклад основного матеріалу. Впровадження методів та засобів арт-педагогіки відбувалось під час проведення виховного заходу у вигляді тренінгу, який складався з організаційної, основної та заключної частини. Пропонуємо більш детально ознайомитись з особливостями його проведення для майбутніх інженерів-педагогів різноманітного профілю.

1. Організаційна частина: 1.1. Вступ – актуалізація проблеми та мотивація: Викладач розпочинає з привітання та визначення тематики виховного заходу, а саме: “Формування позитивного образу особистості засобами арт-педагогіки”. Наголошує на актуальність

виховного заходу та мотивує студентів для участі у заході.

1.2. Очікувані результати: Викладач дає настанову, а саме: Людина повинна розуміти свою життєву ціль, намітити шляхи її досягнення і йти до неї, поважаючи оточуючих, не залишаючи за собою руїни, тобто “за будь – яку ціну”. Пошук сенсу життя, свого місця в ньому – дуже складна робота. Та пропонує перейти до виконання вправи: “Чоловічки на дереві” за допомогою якої ми визначимо емоційний стан, кожного студента.

Мета вправи: визначення емоційного стану кожного учасника.

Очікуваний результат: визначення та корегування емоційного стану студентів.

Зміст вправи: За допомогою зображення з чоловічками на дереві оберіть персонажа, який вам до вподоби. Зверніть увагу, що у кожного з цих чоловічків – свій власний настрій і внутрішній стан, який можна визначити з виразу обличчя. Хто з них найбільше зараз на вас схожий? А на кого з них ви б самі хотіли бути схожими? Після чого ознайомтесь з обраними варіантами відповіді, а саме [3]: якщо ви вибрали позицію 1, 3, 6 або 7, то це характеризує вас як цілеспрямовану людину, яка не боїться ніяких перешкод; якщо ваш вибір припав на один з наступних номерів: 2, 11, 12, 18 або 19, то ви товариська людина, який завжди надасть будь-яку підтримку друзям; вибір чоловічка під номером 4 визначає вас як людину зі стійкою життєвою позицією, яка бажає домогтися всляких успіхів без подолання труднощів; номер 5 – ви часто буваєте стомлені, слабкі, у вас невеликий запас життєвих сил; вибір припав на чоловічка під номером 9 – ви весела людина, люблячий розваги; номер 13 або 21 – ви замкнуті, часто схильні до внутрішнім тривогам і уникаєте частого спілкування з людьми; номер 8 – ви любите йти в себе, думати про щось своє і занурюватися у власний світ; якщо ви вибрали номери 10 або 15 – у вас нормальна адаптація до життя, ви перебуваєте в комфортному стані; номер 14 – ви падаєте в емоційну прірву, швидше за все, схильні до внутрішньої кризи; позицію номер 20 зазвичай вибирають люди з завищеною самооцінкою. Ви природжений лідер і хочете, щоб люди прислухалися саме до вас і ні до кого іншого; вибір припав на чоловічка номер 16? Ви відчуваєте себе втомленим від необхідності підтримувати кого-то, але, можливо, ви побачили на цій картинці, що номер 17 вас обіймає – в такому випадку ви схильні розцінювати себе як людину, оточеного увагою.

Таким чином, в ході виконання вправи

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ОБРАЗУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА ЗАСОБАМИ АРТ-ПЕДАГОГІКИ

визначаємо емоційний стан та пропонуємо перейти до виконання інших вправ та спробувати покращити емоційний стан студентів.

2. Основна частина: 2.1. Виконання вправ: Вправа “колаж”: Викладач пропонує учасникам виховного заходу створити колажі. Колаж – це прийом в мистецтві, коли з різноманітних шматочків зображень створюється нова картина. Науковці, дослідники, психологи стверджують, що за допомогою колажів можна запрограмувати своє життя на певні події та явища, а також по створеному колажу можна визначити спогади з дитинства, цілі на майбутнє, мрії [4; 5; 6; 7].

Колажування, як і будь-яка візуальна техніка, дає можливість розкрити потенційні можливості людини, передбачає велику ступінь свободи, спирається на позитивні емоційні переживання, пов'язані з процесом творчості [4; 5; 6; 7].

Мета вправи: розвиток потенційно можливих творчих здібностей та підвищення самооцінки та почуття задоволення, яке виникає в результаті виявлення прихованих талантів і їх розвитку.

Очікуваний результат: уміння виявляти причинно-наслідкові зв'язки особистого життя й будівництва образу свого майбутнього.

Зміст вправи: викладач пропонує створити власний колаж на тему “Світ, в якому я живу” з наданих матеріалів, а саме аркушів паперу, клею та зображень і девізів вирізаних з журналів, враховуючи наступні правила розташування, а саме: у центрі розташовуйте образ власного “Я”, ліворуч розташовуйте все, що пов'язано з минулим, а праворуч – з майбутнім. Зверху ваші мрії, а знизу – зона матеріального, тобто все, що пов'язано із заробітком грошей. Доповніть колаж написами, фразами та іншими намальованими елементами. Після створення колажу, студенти надають пояснення, викладач вносить коригування та звертає увагу на існуючі проблеми.

3. Заключна частина: 3.1. Результати проведення тренінгу та підведення підсумків: Вправа “колір настрою”.

Мета вправи: визначення зміни емоційного стану кожного учасника після виконання вправ.

Очікуваний результат: сформоване уявлення про позитивний образ особистісного майбутнього студентів.

Зміст вправи: Викладач пропонує пригадати власний настрій на початку виконання вправ та після й встановлює чи відбулися зміни за допомогою вправи “колір настрою”. За допомогою картки з кольорами, студентам пропонується не обдумуючи обрати, той що сподобався, після чого викладач надає пояснення

[8]: Не секрет, що кожен колір означає певний настрій. Якщо ви обрали червоний, то ви сповнені життєвих сил, бадьорі, та надихаєте своєю енергією інших. Помаранчевий колір – колір радості. Люди, які обрали цей колір, сповнені гарним настроєм, та здатні звернути гори. Жовтий колір обирають люди, відкриті для нових знань, раціональні та допитливі. У такому настрої гарно починати нові справи та вирішувати важкі задачі. Зелений колір – колір спокою. Проте такий спокій лише ззовні, всередині вас киплять емоції, яким треба дати вихід. Синій колір означає баланс між зовнішніми та внутрішніми емоціями. Ви розслаблені, знаходитеся в гармонії з собою та оточуючим світом, щасливий і трохи романтичний настрій. Фіолетовий колір вказує на досить суперечливий настрій. Його обирають чутливі люди, схильні до марень і фантазій, у цей час інтуїція переважає над логікою. Білий колір символізує втому від подій, що відбуваються у вашому житті. Якщо ви вибрали сірий – у вас тривожний і неспокійний настрій, щось хвилює у минулому або майбутньому. Перевага чорного кольору вказує на напружений настрій. Можливо, ви переживаєте стрес або депресію, навіть втрату, відчуваєте себе нещасним або невдахою.

Після чого відбувається обговорення та завершення виховного заходу.

Висновки. Таким чином під час виконання виховного заходу засобами арт-педагогіки у формі тренінгу майбутні інженери-педагоги різноманітного профілю формують уявлення про позитивний образ особистісного майбутнього та засоби його корегування, уміння виявляти причинно-наслідкові зв'язки особистого життя й будівництва образу свого майбутнього. Отже використання методів та засобів арт-педагогіки сприяє створенню особистісного продукту художньої діяльності, який розкриває форми почуттів і думок майбутнього фахівця, що розвивається.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Арт-педагогіка в формуванні позитивного образу личности студента. [електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.myshared.ru/slide/786432/> – заголовок з екрану.*

2. Сорока О. В. Категоріальне розмежування понять “арт-терапія” і “арт-педагогіка” / О. В. Сорока // *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2013. – Вип. 35. – С. 459–464. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2013_35_98*

3. Корженко О. М., Заргарьян Е. А.

Artpedagogika segodnya: tseli i perspektivy razvitiya [Текст] // *Теория и практика образования в современном мире: материалы III Междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, май 2013 г.). – СПб.: Реноме, 2013. – С. 95–97.*

4. *Фитнес для мозга. [електронний ресурс] // Где вы на этом дереве? Быстрый тест на определение эмоционального состояния – режим доступу: <http://fit4brain.com/9507> – заголовок з екрану.*

5. *Школа – Афины [електронний ресурс] // Арттерапевтическая методика “Коллаж”:* <http://www.athens.kiev.ua/artterapevticheskaja-metodyka-kollazh/> – заголовок з екрану.

6. *Московский институт психоанализа [електронний ресурс] // Работы с коллажами в арттерапии:* <http://inpsycho.ru/student/biblioteka/stati-prepodavatelej/raboty-s-kollazhami-v-artterapii> – заголовок з екрану.

7. *Открытый урок первое сентября [електронний ресурс] // Семинар-практикум для педагогов “Артехнология “коллагирование”:* <http://festival.1september.ru/articles/560602/> – заголовок з екрану.

8. *Cosmopolitan [електронний ресурс] // Какого цвета твое настроение:* <https://www.cosmo.ru/psychology/psychology/kakogo-cveta-tvoe-nastroenie/> – заголовок з екрану.

REFERENCES

1. Art-pedagogika v formirovanii pozitivnogo obraza lichnosti studenta [Art pedagogy in the formation of a positive image of the student's personality]. Retrieved from: www.myshared.ru/slide/786432/ [in Russian].

2. Soroka, O. V. (2013). Katergorialne rozmezhuвання poniat “art-terapiia” i “art-pedahohika” [The categorical distinction between the concepts of “art therapy” and “art pedagogy”]. *Suchasni informatsiini tekhnologii ta*

innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problem [Modern information technologies and innovational teaching methods in training: methodology, theory, experience, problems]. Vol. 35, pp. 459–464. Retrieved from: nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2013_35_98 [in Ukrainian].

3. Korzhenko, O. M. & Zargaryan, Y. A. (2013). Artpedagogika segodnya: tseli i perspektivy razvitiya [The pedagogic today: aims and prospects]. *Teoriya i praktika obrazovaniya v sovremennom mire – materialy III Mezhdunarodnoy nauchnoy konferentsii* [Theory and practice of education in modern world – Materials of III International Scientific Conference]. Saint Petersburg: SPb.: Renome, pp. 95–97. [in Russian].

4. *Fitnes dlya mozgu [Fitness for the brain]. Gde vy na etom dereve? Bystryy test na opredelenie emotsionalnogo sostoyaniya* [Where are you in this tree? A quick test to determine emotional state]. Retrieved from: fit4brain.com/9507. [in Russian].

5. Shkola – Afiny [School – Athens]. *Artterapevticheskaya metodika “Kollazh”* [Ethereapeutics the technique of “Collage”]. Retrieved from: www.athens.kiev.ua/artterapevticheskaja-metodyka-kollazh/ [in Russian].

6. *Moskovskiy institut psikoanaliza [Moscow Institute of psychoanalysis]. Raboty s kollazhami v artterapii*. Retrieved from: inpsycho.ru/student/biblioteka/stati-prepodavatelej/raboty-s-kollazhami-v-artterapii [in Russian].

7. *Otkrytyy urok pervoe sentyabrya [Open lesson the first of September]. Seminar-praktikum dlya pedagogov “Artekhnologiya “kollazhирование”* [Workshop for teachers “Urtehnologie “collage”]. Retrieved from: festival.1september.ru/articles/560602/ [in Russian].

8. *Cosmopolitan [Cosmopolitan]. Kakogo tsveta tvoe nastroyenie [What color is your mood]*. Retrieved from: www.cosmo.ru/psychology/psychology/kakogo-cveta-tvoe-nastroenie/ [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 11.05.2017

“Виховання та повчання починаються з найперших років існування і тривають до кінця життя”.

*Платон
давньогрецький мислитель*

“Хто намагається розібратися в хорошому й поганому на своїх уроках, у своїх стосунках з вихованцями, той вже досягнув половини успіху”.

*Василь Сухомлинський
український педагог, публіцист, письменник, поет*

